

Автором актуалізується значення уроків трудового обучения в школі і вкласній роботі в кружках як основа формування соціальних, культурних, інтелектуальних, моральних, естетических і психологіеских характеристик учеников. Рассмотрено и систематизировано характеристики художественно-конструкторского мышления и аргументировано их актуальность и значение при проведении занятий по трудовому обучению или вкласній роботі с учениками или студентами. Рассмотрено проблема формування творческих способностей за счет изучения техниками декорирования и изготовления национальной одежды. Определено, что кроме приобретения практических навыков и формирования трудовой культуры, это реализует национально – патриотическое воспитание молодежи.

Ключевые слова: трудовое обучение, национальная одежда, декорирование, художественно-конструктивное мышление, творческие способности, уроки разного вида.

The purpose of the present paper is to analyze and find ways to solve the problem facing the modern school – the development of creative potential of schoolchildren as a means of forming a competent and creative person. As a result of studying the experience of teaching in schools the lessons of labor at the example of a sewing affair, one can conclude that there are contradictions between the government's declared importance of sewing affair and the actual state of schools and inter-school workshops. There is a difference between the growing demand in the labor market for professionals of sewing production and their lack of preparation for this activity at school. There is also a difference between the growing requirements for artistic and design activities of schoolchildren and the insufficient level of scientific and methodological support for this activity. The author systematized the information on the formation of artistic -constructive thinking in schoolchildren and the importance of mastering the techniques of folk crafts. The decoration of clothes and the manufacture of clothing is an important means of educating a harmoniously developed personality, developing its moral, labor, aesthetic and technological culture. The structure of constructive thinking consists of two types of thinking: convergent (necessary to find the only correct solution to the problem) and divergent thinking. The practical significance of the study is the proposal for the development of artistic-constructive thinking and patriotic education by studying national clothes to hold special lessons of various types: lessons on the study of works of folk art; national clothing assessment lessons; lessons in mastering the skills and abilities of manufacturing traditional elements and types of embellishment of national clothes; lessons on creating own artwork; integrated lessons. This will consolidate the positive experience of creative individual activity, manifestation of autonomy and in the further life will develop artistic-constructive thinking.

Key words: labor training, national clothes, decorating, artistic-constructive thinking, creative abilities, lessons of various types

УДК 373.3.011.3.091.12-051:159.923.2

DOI 10.31339/2413-3329-2018-2(8)-152-154

Мочан Тетяна Михайлівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет,
Янчишина Світлана Федорівна,
викладач,

Гуманітарно-педагогічний коледж Мукачівського державного університету, м. Мукачєво

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті розкривається сутність та особливості процесу професійної самореалізації вчителя початкової школи. Автором проаналізовано різні підходи до тлумачення таких понять, як «самореалізація» та «професійна самореалізація». Наголошено на провідних аспектах об'єктивних оцінок прояву професійного розвитку вчителя початкових класів як суб'єкта діяльності. Розглянуті основні стадії які проходить фахівець у своєму професійному становленні.

Ключові слова: самореалізація, професійна самореалізація, професійне становлення, вчитель початкової школи.

Постановка проблеми. Проблема професійної самореалізації особистості та вчителя початкової школи зокрема, завжди є актуальною, через те що потреба у самореалізації, самовдосконаленні, саморозвитку є природною для людини, яка здатна до особистісно-творчої діяльності, проектування власного життєвого шляху, прагне якомога всебічно пізнати та вичленити власні потенційні можливості, які будуть реально втілюватися в її діяльності та поведінці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Більшість сучасних науковців у галузі психології та педагогіки акцентують увагу на необхідність створення в освітньому просторі відповідного середовища для професійної самореалізації педагога, яка можлива лише за умови вільного вибору, власного рішення, творчого самопрояву.

Проблема професійного самовдосконалення та професійної самореалізації особистості знайшла своє відображення у фундаментальних дослідженнях як психологів, так і педагогів. Зокрема, цій проблемі присвятили роботи Б. Ананьєв, І. Бех, Л. Божович, Б. Ломов та інші. Дослідження проблеми самореалізації особистості, як якісно вищого рівня роботи над собою, який пов'язаний зі змінами самоусвідомлення соціального статусу, професійної майстерності та способів взаємодії з навколишнім світом, є в центрі уваги як українських, так і зарубіжних науковців (І. Бех, О. Бондаренко, Г. Костюк, Г. Мілчевська, К. Роджерс, та ін.)

Заслужують на особливу увагу наукові доробки О. Акімова, М. Євтуха, І. Зязюна, Н. Кічук, Н. Кузьміна, І. Смолюк, Р. Скульського, В. Штифурак, які розглядали проблему професійної самореалізації в процесі педагогічної діяльності, зокрема в контексті формування особистості педагога в умовах закладу вищої педагогічної освіти та фахової підготовки. Проблеми самореалізації проаналізовано в працях А. Маслоу, К. Роджерса, К. Хорні, Д. Цехановської. Питанням професійної самореалізації присвячені наукові дослідження К. Абульханової-Славської, Є. Головаха, Ю. Долинської, Є. Клімова, С. Максименка, О. Савчук, Н. Сегеди, Т. Титаренка, П. Харченко які розглядали самореалізацію як переважно свідомий, цілеспрямований процес розкриття й опредметнення сутнісних сил особистості в її різноманітній практичній діяльності.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей професійної самореалізації вчителя початкової школи, його становлення як фахівця.

Результати дослідження. У сучасній науці проблема професійної самореалізації педагога в процесі педагогічної діяльності реалізується в умовах поєднання взаємозалежних компонентів: індивідуального, особистісного, суб'єктивного, які є необхідним фундаментом для прояву вчителя як фахівця у педагогічній роботі [6].

Дослідження окремих аспектів готовності до професійної самореалізації відображено О. Економовою. Поділяємо думку

автора і вважаємо, що шляхом визначення рівня розвитку особистісно-суб'єктивного компонента власної професійної індивідуальності є глибокий самоаналіз професійної самосвідомості, тобто вчитель має сам собі дати відповіді на такі запитання: як я ставлюся до обраної професії; чи компетентна моя уява про соціальне призначення вчителя чи відповідають мої професійні цілі очікуванню від мене суб'єктами педагогічної взаємодії результатам моєї педагогічної діяльності; які мої здібності, уміння допомагають чи заважають досягти успіху в професійній діяльності; яким чином я можу зробити ціннісний внесок у розвиток особистості учня та які для цього засоби мені необхідні; коли я в останнє виявляв творчу ініціативу [5, с. 43–44].

Варто зазначити, що професійна самореалізація вчителя початкової школи відбувається впродовж всієї професійної діяльності. Тому доцільно окреслити зміст понять «самореалізація» та «професійна самореалізація». На думку І. Беха, самореалізація – це цілісна діяльність і поведінка особистості, це поступовий і багатогранний процес [2].

А. Ковальова стверджує, що «самореалізація – це процес становлення особистості, результатом якого є вихід на цінності – цілі, напрями та способи активності, адекватні щодо індивідуальних здібностей, та здатність через цілепокладання самостійно та самобутньо реалізувати своє призначення...» [7, с. 6].

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови за редакцією В. Бусел дається таке тлумачення дефініції: «Самореалізація – реалізація свого творчого людського потенціалу» [3, с. 1298]. У контексті нашого дослідження слушним є наукове твердження В. Демиденко, що самореалізація – це своєрідне за власною ініціативою втілення людиною своїх творчих можливостей у житті [4].

Результати сучасних наукових досліджень, дають змогу визначити професійну самореалізацію особистості як процес максимально можливого втілення людиною свого внутрішнього буттєвого потенціалу в зовнішнє соціальне середовище завдяки залученню до професійних відносин, що характеризується розвитком професійних здібностей та навичок і результатом якого є відчуття задоволення від власного внеску в суспільні справи [9, с. 28].

Доречно проаналізувати запропоноване О. Артемовою та Н. Пилипенко поняттям «професійна самореалізація», яке розглянуто в межах наукової праці К. Поселецької. Науковці розглядають його, як соціалізований шлях гармонійного розвитку особистості, поєднаний із здобуттям професійно-практичного та духовного досвіду в процесі набуття кваліфікації майбутнім фахівцем у період первинного професійного становлення (навчання

у вищій школі) та вдосконалення фахового зростання в процесі виконання професійних ролей і обов'язків, що є невід'ємним атрибутом розкриття й здійснення особистісного й професійного потенціалу [9].

Важливою характеристикою самореалізації вчителя є креативність – втілення педагогом своїх творчих можливостей у процесі професійної діяльності, прагнення розвиватись, удосконалюватись, наближатись до наміченої цілі, а це, в свою чергу, залежить від прагнення професійного розвитку вчителя початкових класів. Спираючись на те, що вчитель початкової школи є безпосереднім учасником освітнього процесу, визначають такі аспекти об'єктивних оцінок прояву професійного розвитку вчителя початкових класів як суб'єкта діяльності:

1) професійна успішність особистості у педагогічному співтоваристві, соціальний статус особистості у педагогічному колективі;

2) педагогічна майстерність у вирішенні системи професійних завдань щодо комунікації та організації особистісно-розвивального середовища в початковій школі;

3) творче засвоєння сучасних варіативних систем та моделей навчання молодших школярів [8, с. 214].

Виділяють такі основні стадії, які проходить фахівець у своєму професійному становленні: підготовча (довузівська) стадія, пов'язана з вибором професії; початкова (вузівська) стадія, під час якої формуються основи професійно важливих умінь і властивостей особистості професіонала; основна (післявузівська) стадія (період розвитку всіх сутнісних сил особистості з метою її повної самореалізації в професійній діяльності) [9].

Повноцінна професійна самореалізація вчителя початкової школи полягає в прагненні здійснити якомога більше впливів на особистість дитини. Учитель по суті самореалізується в самореалізації своїх вихованців.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Слід зазначити, що самореалізація вчителя, зокрема його професійна самореалізація, в значній мірі залежить від професійних позицій та переконань як можливого шляху конструктивної активізації професійної реалізації, рівня мотивації, досвіду й таланту педагога, значущих для педагога цінностей, від прагнення навчатися, постійно вдосконалюватися з метою підвищення своєї професійної майстерності порівняно з іншими, зацікавленості у самореалізації як процесом, так і результатами навчальних дій. Подальшого дослідження потребують проблеми зростання, розвитку, самовдосконалення у професійній самореалізації майбутніх вчителів початкової школи.

Список використаних джерел

1. Артемова О. І. Професійна самореалізація особистості в сучасних умовах / О. А. Артемова [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.social-science.com.ua>
2. Бех І. Д. Самореалізація особистості як визначальний чинник її життєдіяльності / І. Д. Бех // Багатовимірність особистості: теорія, психодіагностика, корекція. 36. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук.-практ. семінару з міжнар. участю (м. Полтава, 23 березня 2017 р.) / ред. колегія: С. Д. Максименко, М. І. Степаненко, С. М. Шевчук, Н. В. Сулаєва, К. В. Седих, В. Ф. Моргун (відп. за випуск). – Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. – С. 31–36.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. І. голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
4. Демиденко В. К. Самореалізація: сутність, становлення, розвиток / В. К. Демиденко // Педагогіка і психологія. Вісник АПН України. – 2004. – № 2 (43). – С. 31–36.
5. Економова О. С. Професійна самореалізація особистості в межах фахової музично-педагогічної підготовки / О. С. Економова // Наукові записки: збірник наукових праць / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – Вип. 120 – С. 40–49.
6. Зязюн І. А. Культуротворча функція виховання студентів педагогічного вузу / І. А. Зязюн // Вища педагогічна освіта: наук. Метод. 36. – Вип. 17. – Полтава, 1994. – С. 66–72.
7. Ковальова А. В. Педагогічні умови самореалізації старшокласників у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 – теорія та методика виховання / А. В. Ковальова. – Луганськ, 2005. – 20 с.
8. Поперечна Л. Критерії професійного розвитку вчителя початкових класів / Л. Поперечна // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. – 2013. – Ч. 1. – С. 211–219.

9. Поселецька К. А. Підготовка майбутніх учителів філологічних спеціальностей до професійної самореалізації: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / К. А. Поселецька. – Вінниця, 2017. – 339 с.

References

1. Artemova, O. I. Profesiyna samorealizatsiya osobystosti v suchasnykh umovakh [Professional self-realization of the person in modern conditions]. Available at: <http://www.social-science.com.ua>
2. Bekh I. D. (2017), Samorealizatsiya osobystosti yak vyznachal'nyy chynnyk yiyi zhyttyedyial'nosti [Self-realization of the person as a determining factor of her life] Multidimensionality of the person: theory, psychodiagnostics, correction. Corpussciences works on materials All-Ukrainianscience-practice internship seminar participation, (Poltava, March 23, 2017), Ed. board: S. D. Maksymenko, M. I. Stepanenko, S. M. Shevchuk, N. V. Sulaev, K. V. Sedykh, V. F. Morgun (for issue), Poltava: PNP V.G. Korolenko, P. 31–36.
3. Busel V.T. (2005), Velykyy tlumachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy (z dod. I dopov.) [Great explanatory dictionary of contemporary Ukrainian language (with additional and additional materials)], K.; Irpin': VTF «Perun», 1728 p.
4. Demydenko V. K. (2004). Samorealizatsiya: sutnist', stanovlennya, rozvytok [Self-realization: essence, formation, development]. Pedagogy and psychology. Bulletin of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, 2 (43), P.31–36.
5. Ekonomova O. S. (2014), Profesiyna samorealizatsiya osobystosti v mezhakh fakhovoyi muzychno-pedahohichnoyi pidhotovky [Professional self-realization of the person within the limits of professional music-pedagogical preparation.] Scientific notes: a collection of scientific works. Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine, National Academy of Sciences of Ukraine. ped Un-t them. Drahomanov, Kyiv, Vol.120, P.40–49.
6. Zyazyun I. A. (1994), Kul'turotvorcha funktsiya vykhovannya studentiv pedahohichnoho vuzu [Cultivating function of education of students of the pedagogical university] Higher pedagogical education: sciences Method. Zb., Vol. 17, Poltava, P. 66–72.
7. Koval'ova A. V. (2005), Pedahohichni umovy samorealizatsiyi starshoklasnykiv u navchal'no-vykhovnomu protsesi zahal'noosvitn'oyi shkoly: avtoref. dys. na zdobuttya stupenya kand. ped. nauk: 13.00.07 – teoriya ta metody ka vy'xovannya. [Pedagogical conditions of self-realization of high school students in the educational process of a secondary school: Author's abstract of thesis for the degree of Candidate Of Pedagogical Sciences: 13.00.07 – theory and methods of education], Lugansk, 20 p
8. Poperechna L. (2013), Kryteriyyi profesiynoho rozvytku vchytelya pochatkovykh klasiv [Criteria for the professional development of elementary school teachers.] Collection of scientific works of Uman State Pedagogical University, 1, P. 211–219.
9. Poselets'ka K. A. (2017), Pidhotovka maybutnikh uchyteliv filolohichnykh spetsial'nostey do profesiynoyi samorealizatsiyi [Preparation of future teachers of philological specialties for professional self-realization]: thesis for obtaining a scientific degree of a candidate of pedagogical sciences in specialty 13.00.04 – theory and methods of vocational education, Vinnytsia, 339 p.

В статье раскрывается сущность и особенности процесса профессиональной самореализации учителя начальной школы. Автором проанализированы различные подходы к толкованию таких понятий как «самореализация» и «профессиональная самореализация». Отмечено ведущих аспектах объективных оценок проявления профессионального развития учителя начальных классов как субъекта деятельности. Рассмотрены основные стадии которые проходит специалист в своем профессиональном становлении.

Ключевые слова: самореализация, профессиональная самореализация, профессиональное становление, учитель начальной школы.

The purpose of the article is to study the specifics of the professional self-actualization of the teacher of the primary school, his becoming a specialist. In the process of research, the following methods were used: theoretical (analysis, synthesis, comparison, classification) - for the study and analysis of philosophical, psychological and pedagogical literature in order to clarify the essence of the concepts of "self-realization", "professional self-realization", empirical (observation, questioning) - for determination of the level of understanding of the teachers of the primary classes of the specifics of professional self-realization. Professional self-realization of primary school teachers requires the creation of an appropriate environment that would stimulate self-realization and professional self-realization as a personal as well as social value and would contribute to the development of the necessary skills and abilities. Creating a supportive psychological atmosphere and appropriate conditions allow teachers to study and change themselves to certain ideals and guidelines. The aspiration of the teacher to self-realization is regarded as a manifestation of human nature, the personal form of human existence in the profession, as one of the main values of the educational process. Professional self-realization of primary school teachers is a gradual professional formation based on an optimal correlation of positive motivation of pedagogical activity, certainty of acmeological priorities and productive involvement of teachers in practical activity. The problem of professional self-realization of the individual and the teacher of elementary school in particular is always relevant, because the need for self-realization is natural for a person who is capable of personal and creative activity, designing his own life path, seeks to as far as possible comprehensively understand and distinguish his own potential capabilities that will be realistic, embodied in its activities and behavior. Further research needs to be explored of the need for professional self-realization of future primary school teachers.

Key words: self-realization, professional self-realization, professional formation, primary school teacher.

УДК 81'243:373.3:811.511.141(477.887)(045)

DOI 10.31339/2413-3329-2018-2(8)-154-157

Силадій Василь Васильович,
аспірант,

Мукачівський державний університет, м. Мукачево

ЗАСТОСУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УГОРСЬКОМОВНИХ ШКОЛАХ ЗАКАРПАТТЯ

В статті розглядається проблема навчальних стратегій як методу навчання на уроках іноземної мови. Визначено, що стратегії навчання – це конкретні процедури, які використовуються у навчанні, та які сприяють ефективності і мотиваційній забезпеченості освітнього процесу. Проведено дослідження, яке засвідчило, що застосування навчальних стратегій і одномовних і двомовних учнів